

Co nám říká hlas přírody o podnikavosti?

TOMÁŠ HRUDA

Dášeňce radil hlas přírody jednoznačně: „Ty, Dášeňko, když už máš kukadla, dívej se před sebe a zkus chodit.“ V dané situaci nejlepší možná rada. Dášeňce hlas přírody radí, jak maximálně využít svůj psí potenciál. Co by asi radil hlas přírody nám – kdybychom ho dnes ještě poslouchali? Co by nám asi poradil někdo, komu leží náš osud na srdci a má i dostatečný přehled a nadhled?

Přirozený běh věcí neznamená, že se nic nemění. Naopak. Rady hlasu přírody se postupně vyvíjejí společně s tím, jak se mění kontext. Určitě radil něco jiného lovci-sběrači v africké savaně a něco jiného Inuitům. Strategie přežití se totiž dramaticky liší.

Náš svět se mění. Jasně. Všechno běží rychleji, technologie jsou stále dokonalejší a dokážou nahradit stále více lidí. Jasně. Autonomní auta, umělá inteligence, 3D tisk. Jasně. Pokrok, který dříve trval tisíc let, zvládneme za sto.

Člověk je obdařen naprosto mimořádnou schopností přizpůsobování se vnějším okolnostem. Ale musí k tomu dostat příležitost. Musí být vystaven podnětům, které ho formují relevantním způsobem. Dítě, které bychom vystavovali stejným podnětům, které byly běžné např. ještě v 18. století, by si do dnešního života odneslo již nepřekonatelný handicap.

Dnešní doba totiž přinesla oproti minulosti naprosto zásadní změnu: příležitosti. Nikdy v historii nemělo tolik lidí tolik možností, jak se svým životem naložit. Nikdy v historii nebylo tak snadné zásadně svůj osud ovlivňovat. Nikdy v historii nebylo tak snadné vybědnout z nicotnosti a zoufalství a začít dělat něco užitečného a naplňujícího. Dnes už nikdo nemůže nikomu zabránit, aby se něco naučil, má-li dostatečnou vůli.

Stále rostoucí možnosti ale stále důsledněji odkrývají faktor, který pořád více rozhoduje o schopnosti tyto příležitosti využít: Postoje. Chápání své vlastní role. Chápání vzdělání jako nástroje, díky kterému nám svět dává větší smysl a díky kterému také odhalíme více příležitostí a vyhneme se více nástrahám. Vzdělání, které nám dodává sebevědomí a formuje postoje, které jsou pro nás opravdu důležité. A poslušnost a ochota dělat věci jako kdysi už to rozhodně není. Ve světě bezprecedentních příležitostí je opakování starých vzorců chování symbolem arogance a ignorance.

Co je horší – když si mladí neváží tradic, nebo když staří nepřemýšlejí o budoucnosti? Zbytečná otázka. Opakem po-

služnosti totiž není neposlušnost. Je to ochota převzít za svůj osud odpovědnost. Ochota hledat způsoby, jak svůj talent co nejvíce smysluplně využít, a to včetně pochopení vlastní historie a změn kontextu, ke kterým dochází.

Hlas přírody by nám tedy jistě radil něco v tomto duchu:

Nauč se myslet kriticky, analyticky a systémově. Budeš muset racionálně posuzovat spoustu věcí. Co je opravdu výhodné a důležité a co se tak jen tváří. Musíš umět řešit věci v souvislostech a s dostatečně dlouhou perspektivou.

Nauč se organizovat, plánovat, určovat priority. Budeš řešit tolik věcí, že se v nich jinak utopíš a svou energii vyplýtváš na zbytečnosti, nedotáhneš to podstatné. Nauč se to všechno, ať nešíříš chaos. Ostatní tě budou respektovat a budou ochotní s tebou spolupracovat i příště.

Nauč se převzít odpovědnost za své jednání. Až budeš ochotný rozhodovat sám za sebe a nést za to důsledky, budeš skutečně svobodný.

Nauč se efektivně komunikovat s ostatními. Poznej nejdřív sám sebe a buď tolerantní k těm, kteří to vnímají jinak. Budeš mít kolem sebe více zajímavých lidí. Díky pohledu ostatních bude i tvůj svět plastičtější.

Nauč se pracovat s chybou. Když si budeš schopen uvědomit, co bys mohl příště dělat lépe a proč to nyní neklaplo, je jen otázkou času, kdy se to povede. A až to přijde, budeš přesně vědět proč. Žádná náhoda, žádné štěstí. Kdykoliv to budeš schopen znovu zopakovat a dál rozvíjet.

Nauč se rozvíjet svoji kreativitu a flexibilitu. Na ušlapané cestě najdeš jen věci, které někomu upadly. Být otevřený změně znamená, že se rychleji učíš. Ušetříš spoustu času, když neděláš věci, které se dělaly vždycky, a nikdo už neví proč.

Nauč se práci v týmu, rozvíjej své sociální a interpersonální dovednosti. Postav si skvělý tým nebo buď jeho nejpřínosnějším

členem. Pomáhej vytvářet synergie a získáš páku, kterou pohneš celým světem.

Nebo víš co? Nauč se podnikavosti. Hledej příležitosti, přemýšlej, co by šlo dělat lépe, s větším užitekem. Nauč se zvládat neúspěch a uč se rychleji a hlouběji. Ber přitom ohled na ostatní a neustále přemýšlej, jak je svými rozhodnutími ovlivňuješ.

Podnikavost je skvělý nástroj, který má velkou moc. Je to nástroj, který tě nejlépe naučí všechny klíčové dovednosti této doby. Je to trenážér a multiplikátor. Je to intenzivní a okamžitá zpětná vazba, která tě posouvá rychleji a má větší dopad. Podnikavost není nudná hra na skutečný život. Zkus si zahrát poker jen tak. Už jen to, že hraješ o sirky, hru promění k nepoznání. A co teprve když se hraje skutečně o peníze! Podnikavost znamená, že jdeš s kůží na trh. Získáváš nepřenositelnou zkušenost nedělené odpovědnosti. Získáváš tu nejintenzivnější zpětnou vazbu. Je to jako rozdíl mezi tím, když okukuješ auto z dálky a když ho řídíš.

Učme děti podnikavosti. Učme je zodpovědnosti za svůj osud. Dejme jim nástroje, aby společný prostor zaplnily

smysluplnými věcmi. Dejme jim sebedůvěru postavenou na vlastním úsilí a dovednostech. Jen lidé, kteří si váží sami sebe, si totiž mohou vážit ostatních. Ukazujeme jim, jaké je jejich místo ve společnosti a jak jí mohou být prospěšní. Ukazujeme jim, jak se chovat zodpovědně k ostatním. Ukažme jim, že si sami své svobody vážíme, a proto se snažíme předávat i jim to nejcenější. Podpora podnikavosti je skvělou a přirozenou cestou.

Je totiž fajn žít ve společnosti, ve které to většina myslí s ostatními dobře. A je ještě lepší žít ve společnosti, kde je většina dostatečně kompetentní, aby své sny dokázala realizovat.

Mgr. et Mgr. Tomáš Hruďa, zakladatel Education Republic, dříve generální ředitel agentury CzechInvest, ředitel Středoevropského technologického institutu (CEITEC) a náměstek MŠMT

Jak rozvíjet kompetence k podnikavosti v českých školách

KATEŘINA LICHTENBERKOVÁ

Kompetence k podnikavosti je jednou z osmi klíčových kompetencí pro celoživotní učení podle tzv. evropského referenčního rámce. Právě podle tohoto pojetí klíčových kompetencí se nyní chystají úpravy rámcových vzdělávacích programů – tedy jejich revize. Pokud si myslíte, že je podnikavost spojena s podnikáním, máte sice pravdu, neboť z podnikatelských přístupů vychází, nicméně její podstata je mnohem širší. Je to velmi důležitá kompetence pro pracovní i osobní život, zejména vzhledem ke změnám trhu práce i společnosti, které nás čekají. Na následujících řádcích si krátce shrneme, co se za touto kompetencí skrývá, a zaměříme se na to, jak ji lze rozvíjet v českých školách.

Žijeme v dynamickém světě. Rozvíjející se kapitalismus přináší svobodu, se kterou je však spojen i tlak na větší **zodpovědnost** každého z nás a **proaktivní přístup**. Se zrychlujícím se technologickým pokrokem se **mění i trh práce**, který vyžaduje stále větší **flexibilitu**. Přichází čtvrtá průmyslová revoluce, tzv. **Průmysl 4.0 (resp. Společnost 4.0)**, který je spojen s rozmachem automatizace a robotizace, a předpokládá se, že v nejbližších dvou desetiletích v ČR zanikne nebo se výrazně změní téměř polovina dnes známých pracovních míst (dle studie OECD *Employment Outlook 2016*). Ruku v ruce s tím přichází i jiný pohled na život a jeho potřeby. Aby byli mladí lidé schopni na **přicházející změny včas reagovat**, je zapotřebí,

aby na sobě neustále pracovali a rozvíjeli své klíčové kompetence. Právě se schopností reagovat flexibilně na změny je spojena kompetence k podnikavosti.

Kompetencí k podnikavosti se rozumí schopnost využívat příležitosti a nápady a vytvářet z nich hodnoty pro ostatní.

Její podstatou je tvořivost, kritické myšlení a řešení problémů, iniciativa a vytrvalost a schopnost spolupracovat s ostatními s cílem plánovat a řídit projekty, které mají kulturní, společenskou nebo komerční **hodnotu**.